

Edebiyat bahçesinden bir meyve...

Sahilsiz Deniz

Hayriyye'den Seçmeler

Nâbî

Hazırlayan
Niyazi Adıgüzel

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	9
Giriş.....	13
Hayriyye.....	18
Başlangıç.....	21
Babanın Başından Geçenlerin Özeti.....	31
Bu Öğüt Kitabının Yazılış Sebebi.....	35
Yüce İslam'ın Şartlarını Anlatan Şiir.....	41
İslam Dininin İlk Şartı Olan Şehadet.....	45
Namazın Fazileti.....	49
Oruç Ayının Kıymeti.....	55
Hac, Tavaf ve Arafât.....	59
Zekât ve Sadaka Vermenin Fazileti.....	65
Çeşitli İlimleri Öğrenme.....	77
Marifet Bilgisi.....	83

İstanbul Şehrinin Şeref ve Yüceliği	89
Kanaat Etmek.....	95
İyi Muamele ve Cömertliğin Fazileti.....	103
Güzel Huylu Olmanın Üstünlüğü	109
Ara Bozuculuk ve Nifakın Terki.....	123
İçki Âlemlerine Bulaşmanın Kötülüğü	127
Süslenme Alışkanlığının Terki Edilmesi.....	133
İdareci Olup Halka Zulmetmenin Terki.....	141
Yalan ve İkiyüzlülüğe Bulaşmanın Terki	155
Sabır ve Tahammülün Önemi.....	175
Ekip Biçme ve Harman Yapmanın Önemi.....	179
Paşalık Sevdasından Uzak Durmak	189
Kadılık ve Taksimcilikten Uzak Durmak	203
Tavla ve Satranç Oynamaktan Uzak Durmak	215
Laf Taşımının Zararları	225
Hikmet ve Tıp Öğrenmenin Lüzumu.....	237
Hayır Dua Kılmanın Gerekliği.....	247

Önsöz

*Hikmet-âmîz gerektir eş'âr
Ki meâli ola irşâda medâr*

Nâbî

Şairin de dediği gibi şiir, *hikmetle dolu olmalıdır ki manasıyla insanları doğru yola sevk edebilsin*. Nâbî'nin bu beytinde vücut bulan şiirler hikemî tarzda yazılmıştır. Hikmetli söz söyleme olarak adlandırılan ve şiirle insanlara ders verme amacı güden bu gelenek, yazılı edebiyatımızın ilk örnekleriyle ortaya çıkmış ve sonraki yüzyıllarda da devam etmiştir. Bu düsturla hareket eden ve eserlerini toplumun düzeni ve fertlerin huzuru için kaleme almış olan nice şairler ve bu anlayışla

yazılmış eserler mevcuttur. Didaktik tarzda yazılmış olan bu eserlerde, her daim geçerli olacak olan ahlakî kurallar şiirin de verdiği imkânlarla, topluma yol gösterici tarzda ele alınmıştır. Bu şiirler gelecek kuşaklara miras olarak bırakılmıştır. Yusuf Nâbî'nin *Hayriyye* isimli meşhur eseri de didaktik tarzda yazılan ve değerini günümüze kadar yitirmeyen müstesna eserlerdendir.

Hayriyye Osmanlı Devleti'nin ihtişamlı dönemlerinden sonra gelen duraklama ve özellikle de gerileme devrinin içte ve dışta karışıklıkların çoğaldığı sıkıntılı günlerinin ürünü olarak tarihî belge niteliğinde bilgileri de ihtiva eden önemli bir öğüt kitabıdır. Nâbî'nin toplumun o günkü durumunu gözler önüne serdiği eseri, sadece kendi asrına değil bütün zamanlara hitap edecek bilgiler içermektedir. Bu eserde yaşadığı hayatı güzelleştirme çabası içinde olan şair, uzun yılların sonunda edindiği tecrübeleri anlatarak oğlu Ebu'l-hayr Mehmed Çelebi'nin şahsında bütün topluma yönelik öğütler vermektedir. Müellif ele aldığı konuları başlıklar hâlinde düzenlemiş ve gayet yalın bir dille yapılması gerekenleri sıralamıştır. Bir yandan dinimizin temel prensiplerinden olan kelime-i şهادet, namaz, oruç, hac ve zekât gibi amelî konuları ele alırken diğer yandan kanaat etme, cömertlik, sabırlı olmak, güzel ahlak, yalan ve ikiyüzlülüğü terk etmek, laf taşımamak, malayaniyi terk etmek gibi her daim geçerli olan ahlakî kurallara da yer vermiştir.

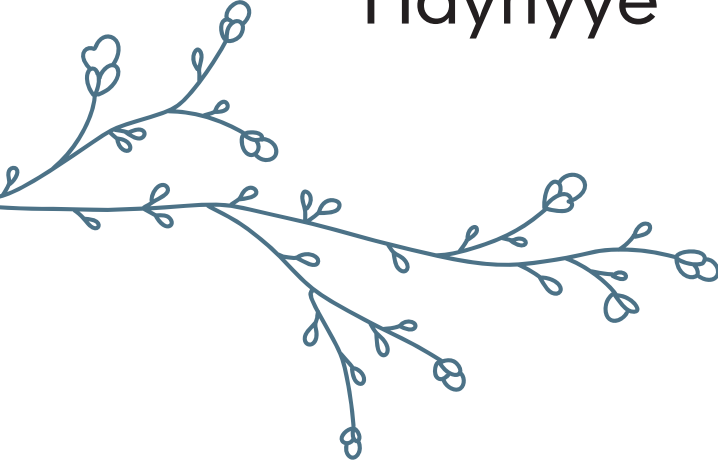

Elinizdeki kitap, tamamı 1660 beyit olan *Hayriye*'den seçilen ve hâlâ geçerliliğini koruyan genel kabul görmüş konuların işlendiği beyitlerin günümüz Türkçesine aktarılmasıyla oluşmuştur. Günümüzden üç asır önce yazılmış olan bu eserde verilen bilgiler bize gösteriyor ki aslında dünyada her devirde iyi ve kötünün mücadelesi devam etmektedir. Toplumda zaman zaman kötülüğün ve kötü kişilerin arttığı vâkidir. Buna mukabil bütün bu kötülükleri bertaraf etmek için hummalı bir mücadele hâlinde olan ve azınlıkta da olsa iyiler, her daim var olmuştur. Bu mücadelede her zaman iyiliğin galip geleceğini ümit ederek ona göre tavır almalı ve iyiliğin galip gelmesi için de elimizden gelen gayreti esirgememeliyiz. Gayret bizden, tevfik ve takdir Hazret-i Allah'tandır.

Dr. Niyazi ADIGÜZEL

Hayriyye

Manzum ve mensur toplam on eser kaleme almış olan Nâbî'nin Divan'ından sonra hacimce küçük olmasına rağmen en önemli eseri *Hayriyye*'dir. Eser, mesnevi tarzında yazılmış, 35 bölüm ve toplam 1660 beyitten oluşmaktadır. Nâbî bu eserini, Halep'te doğan oğlu Ebu'l-Hayr Mehmed Çelebi adına yazmıştır. Oğlu henüz 7 yaşındayken 1701 yılında kaleme aldığı bu eserde şair, oğluna hitaben bir baba nasihati olarak onun ideal bir insan olması için gerekli ahlak kurallarını ve günlük hayat düzeninin nasıl olması gerektiğini dile getirmiştir. Böylece hem yaşadığı çağda hem de günümüzde başarılı ve erdemli bir insan olmanın yolunu göstermiştir. Eserin başında Hazret-i Allah'a hamd ve Peygamber Efendimize (s.a.v.) salat ü selamdan sonra Hazret-i Allah'ın kâinatı yaratışından, kâinattaki düzen ve intizamdan bahsedilir. Devam eden bölümlerde dinî vecibelerin yerine getirilmesinde nasıl özen

gösterilmesi gerektiği üzerinde durulmuş, İslam'ın şartları, ilmin ve çalışmanın önemi vurgulanmış, devamında cahillik zem edilmiştir. İlim öğrenirken sarf, nahiv, fıkıh, hadis ve tefsir gibi öğrenilmesi gereken temel ilimler vurgulanmıştır. Eser, her daim geçerli olabilecek öğütlerle doludur. Yaşadığı hayatı güzelleştirme çabası içinde olan şair, uzun yıllar boyunca hayattan edindiği tecrübeleri dile getirmiş, bunun yanı sıra devrinde yaşanmış olan huzursuzlukların sebepleri üzerinde durmuş ve bunların çözümlerini de göstermiştir. Nâbî, mısralarındaki öğretici ve ders verici edasıyla akla hitap ederken anlamı yumuşatarak aynı zamanda da gönle hitap etmesini bilmiştir. Eser, yazıldığı dönemden itibaren en üst tabakadan en alt tabakaya kadar toplumun bütün kesimlerince beğenilerek okunmuş ve oldukça rağbet görmüştür.

Mukaddime

1. Hamd ol Allah-ı azîmü'ş-şâna
Mübdi-i dâire-i imkâna
2. Ki idüp hâme-i sun'ı tedbîr
Nüsha-i âlemi etti tahrîr
3. Rahmet-i âm-ı Hudâvend-i kerîm
Etti âlemlere feyzin ta'mîm
- ...
13. Yürüdi kâfile-i lutf u kerem
Çıkdı âlem akabinden âdem
14. Eyledi mertebe-i insânî
Gâyet-i mertebe-i hayvânî
15. Oldu bu sûret-i tînî-i tahûr
Ekmel ü eşref-i envâ'-ı zuhûr
- ...

Başlangıç

1. *Hamd, bütün kâinatın yaratıcısı olan şanı yüce Hazret-i Allah'a (c.c.) mahsustur.*

2. *Ki O, kudret kalemiyle sanatını gösterip bu âlem kitabını yazdı.*

3. *Kerem sahibi o yüce yaratıcı, umumi rahmetiyle feyzini bütün âlemlere yaydı.*

...

13. *Lütuf ve cömertlik kafilesi harekete geçip önce âlem ve sonra insan yaratıldı.*

14. *İnsanın mertebesini canlılar mertebesinin en üstünde kıldı.*

15. *Tertemiz topraktan yaratılan insan, yaratılmışların en mükemmeli ve şerefli oldu.*

...